

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه روانشناسی

پایان نامه‌ی دکتری رشته‌ی روانشناسی عمومی

مقایسه اثر بخشی مداخله‌های آموزش رفتاری و شناختی بر میزان تعارضات بین

فردی و خودکار آمدی دانش آموزان مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری

استادان راهنما:

دکتر مختار ملک پور

دکتر شعله امیری

استاد مشاور:

دکتر حسین مولوی

پژوهشگر:

زهره لطیفی

بهمن ماه ۱۳۸۸

کلیه حقوق مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات
و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه
متعلق به دانشگاه اصفهان است

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه روانشناسی

پایان نامه‌ی دکتری رشته‌ی روانشناسی عمومی خانم زهره لطیفی

تحت عنوان

مقایسه اثر بخشی مداخله های آموزش رفتاری و شناختی بر میزان تعارضات بین

فردی و خودکار آمدی دانش آموزان مبتلا به ناتوانی های یادگیری.

در تاریخ ۸۸/۱۱/۱۲ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه‌ی عالی به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان نامه دکتر مختار ملک پور با مرتبه‌ی علمی استاد

امضا

۲- استاد راهنمای پایان نامه دکتر شعله امیری با مرتبه‌ی علمی استادیار

امضا

۳- استاد مشاور پایان نامه دکتر حسین مولوی با مرتبه‌ی علمی استاد

امضا

۴- استاد داور داخل گروه دکتر محمد باقر کجیاف با مرتبه‌ی علمی دانشیار

امضا

۵- استاد داور داخل گروه دکتر احمد عابدی با مرتبه‌ی علمی استادیار

امضا

۶- استاد داور خارج از گروه دکتر باقر غباری بناب با مرتبه‌ی علمی دانشیار

امضا

۷- استاد داور خارج از گروه دکتر روشنگر خدا بخش با مرتبه‌ی علمی استادیار

امضا

امضای مدیر گروه

امضا

تقدیم به

همسر مهربانم علیرضا

و دو گل باغ زندگیم

محمد سبحان و ستایش

و در آخر لازم می‌دانم از دو خواهر خوبم زکیه و عزت و خواهرزاده‌های عزیزم بهاره و راضیه

صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

شکر و قدردانی

باسپاس فراوان از استاد ارجمند جناب آقای دکتر ملک پور، سرکار خانم دکتر امیری

و جناب آقای دکتر مولوی که همکاری و همیاری ایشان در آغاز،

ادامه و پایان این کار نقش بسزایی داشت.

زحمات صادقانه ایشان در خور تقدیر است.

چکیده

این تحقیق به منظور مقایسه تأثیر مداخله آموزش رفتاری و شناختی بر میزان تعارضات بین فردی و خودکارآمدی دانش آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری انجام شد. این پژوهش به شیوه نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون-پس آزمون و پی گیری با گروه کنترل اجرا شد. جامعه آماری تمامی دانش آموزان دختر و پسر پایه چهارم و پنجم ابتدایی دارای ناتوانی یادگیری در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ در استان اصفهان بودند که از بین آنان تعداد ۶۰ نفر از مراجعین به مرکز اختلالات یادگیری آموزش و پرورش به شیوه تصادفی ساده انتخاب شدند. آزمودنیها بر اساس تیم تشخیصی و با توجه به نمرات هوش در آزمون و کسلر و آزمون های تشخیصی خواندن، املا و ریاضیات برای شرکت در تحقیق مورد سنجش و تایید قرار گرفتند. از بین این ۶۰ نفر، ۲۰ دانش آموز به طور تصادفی در گروه مداخله رفتاری و ۲۰ دانش آموز در گروه مداخله شناختی و ۲۰ دانش آموز در گروه کنترل قرار داده شدند. گروههای مداخله به مدت ۱۰ جلسه طی دو ماه و نیم به صورت هفتگی تحت مداخله به سبک رفتاری و شناختی قرار گرفتند. ولی گروه کنترل این مداخله را دریافت نکرد. ابزار اندازه گیری در این پژوهش آزمون " موقعیت های مبهم اجتماعی برای سنجش تعارضات بین فردی " و " آزمون خودکارآمدی " بود. پس از اعمال مداخله و اندازه گیری مجدد تعارضات بین فردی و خودکارآمدی در مرحله پس آزمون و پیگیری (یک ماه بعد از اتمام مداخله)، نتایج استخراج و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاکی از آن بود که مداخله رفتاری و شناختی به صورت معناداری تعارضات بین فردی گروههای آزمایش را در مقایسه با گروه کنترل در مرحله پس آزمون و پی گیری کاهش داده است و در افزایش خودکارآمدی عمومی آنان نیز موثر واقع شده است. همچنین این آموزش باعث کاهش معناداری در کیفیت اسناد نیت از عمدی بودن به اتفاقی بودن؛ واکنش مناسب رفتاری نسبت به تعارضات بین فردی و استفاده از روش حل مسئله به جای کناره گیری یا پرخاشگری و تغییر سوگیری در نوع خودکارآمدی، دانش آموزان گروه های آزمایش نسبت به گروه کنترل گردید. علاوه بر این مداخله در افزایش خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی اجتماعی و همچنین خودکارآمدی هیجانی موثر بوده ($p < 0.0001$) اما بر خود کار آمدی خواندن گروه های آزمایش تأثیر معناداری نشان نداد. مقایسه بین دو روش مداخله بیانگر آن است که به طور کلی در مرحله پس آزمون اثربخشی مداخله رفتاری بر کاهش تعارضات بین فردی بیشتر و مداخله شناختی بر افزایش خودکارآمدی اثربخشی بیشتری داشته است و در مرحله پی گیری تفاوت معناداری بین دو روش وجود نداشته است. بنابراین، با توجه به اینکه علاوه بر مشکل یادگیری، دانش آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری از لحاظ اجتماعی آمار بالاتری از افسردگی، تنهایی و عزت نفس پایین را تجربه می کنند با انجام مداخله های فوق می توان به بهبود روابط بین فردی و سلامت روانی آنان کمک نمود.

واژه های کلیدی: ناتوانی های یادگیری، مداخله رفتاری، تعارضات بین فردی، خود کار آمدی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات پژوهش
۱-۱-۱	مقدمه..... ۱
۱-۲-۱	بیان مسئله..... ۱
۱-۳-۱	ضرورت انجام تحقیق ۹
۱-۴-۱	اهداف تحقیق..... ۱۱
۱-۵-۱	فرضیه های تحقیق ۱۲
۱-۶-۱	تعریف نظری مفاهیم و متغیرها..... ۱۳
۱-۷-۱	تعریف عملیاتی مفاهیم و متغیرها..... ۱۳
	فصل دوم: پیشینه ی پژوهش
۱-۲-۱	تاریخچه نا توانی های یادگیری..... ۱۵
۱-۲-۲	ویژگی های کودکان با ناتوانی های یادگیری..... ۱۷
۱-۲-۲-۱	ناتوانی های زبان..... ۱۷
۱-۲-۲-۲	ناتوانی های ادراکی..... ۱۷
۱-۲-۲-۳	نارساییهای فراشناختی..... ۱۷
۱-۲-۲-۴	مشکلات اجتماعی - عاطفی..... ۱۸
۱-۲-۲-۵	مشکلات حافظه..... ۱۸
۱-۲-۲-۶	ناتوانی های حرکتی..... ۱۹
۱-۲-۲-۷	مشکلات توجه و بیش فعالی..... ۱۹
۱-۲-۲-۸	ناتوانی های تفکر..... ۱۹
۱-۲-۲-۹	بی نظمی های نامشخص در علایم عصب شناختی..... ۱۹
۱-۲-۲-۱۰	ناتوانی های در ادراک اجتماعی..... ۱۹
۱-۲-۲-۱۱	نقص در هماهنگی عمومی بدن..... ۱۹
۱-۲-۳	طبقه بندی ناتوانی های یادگیری..... ۲۰
۱-۳-۱	ناتوانی های یادگیری عصب روان شناختی / تحولی..... ۲۱
۱-۳-۲	ناتوانی های یادگیری تحصیلی..... ۲۱

عنوان	صفحه
۲-۳-۳- ناتوانی های اجتماعی.....	۲۲
۲-۳-۴- دیانگرام ناتوانی های یادگیری.....	۲۲
۲-۴-۴- ارزیابی و تشخیص ناتوانی های یادگیری.....	۲۳
۲-۴-۱- چهار مولفه اصلی ارزیابی.....	۲۴
۲-۵-۵- ملاک های تشخیص انواع ناتوانی های یادگیری.....	۲۵
۲-۵-۱- ملاک های تشخیص ناتوانی های بیان کتبی یا نوشتن در DSM- IV.....	۲۵
۲-۵-۲- ملاک های تشخیص ناتوانی های ریاضی در DSM- IV.....	۲۶
۲-۵-۳- ملاک های تشخیص ناتوانی های خواندن در DSM- IV.....	۲۶
۲-۶-۶- بررسی ناتوانی های اجتماعی به عنوان پیامد ناتوانی های یادگیری.....	۲۶
۲-۶-۱- نشانه های شایستگی اجتماعی.....	۲۶
۲-۷-۲- شاخص های ناتوانی های اجتماعی در کودکان.....	۲۷
۲-۷-۱- ادراک ضعیف اجتماعی.....	۲۷
۲-۷-۲- فقدان قدرت قضاوت.....	۲۷
۲-۷-۳- مشکلاتی در زمینه چگونگی درک احساسات دیگران.....	۲۸
۲-۷-۴- مشکلاتی در اجتماعی شدن (جامعه پذیری) و دوست یابی.....	۲۸
۲-۷-۵- مشکلاتی در خصوص ایجاد روابط خانوادگی.....	۳۰
۲-۷-۵- ناتوانی های اجتماعی در مدرسه.....	۳۰
۲-۷-۶- خودپنداره ضعیف.....	۳۱
۲-۸-۸- کلیدهایی برای فهم رفتارهای کودکان دچار ناتوانی یادگیری.....	۳۱
۲-۹-۹- آموزش مهارت های اجتماعی به دانش آموزان مبتلا به ناتوانی های یادگیری.....	۳۲
۲-۱۰-۱۰- شیوه های آموزش مهارت های اجتماعی به دانش آموزان مبتلا به ناتوانی های یادگیری.....	۳۳
۲-۱۱-۱۱- راهبرد های بهبود شایستگی اجتماعی در دانش آموزان مبتلا به ناتوانی های یادگیری.....	۳۳
۲-۱۱-۱- تصویر بدنی و ادراک خود (خود - ادراکی).....	۳۴
الف- فعالیت های حرکتی.....	۳۴
ب- آشنایی با قسمتهای مختلف بدن.....	۳۴
ج- تقلید حرکات مدل.....	۳۴
۲-۱۱-۲- حساسیت نسبت به دیگران.....	۳۴

عنوان	صفحه
الف-عکسهایی از چهره ها.....	۳۴
ب- ژستها.....	۳۴
ج-موقعیت های ویدیویی یا داستانی.....	۳۴
د-آنچه صداها می گویند.....	۳۴
۲-۱۱-۳- پختگی یا بلوغ اجتماعی.....	۳۵
الف-پیش بینی پیامدهای عملکرد اجتماعی.....	۳۵
ب-ایجاد استقلال.....	۳۵
ج-قضاوت انسانی.....	۳۵
د-برنامه ریزی و بکار گیری آن.....	۳۵
ه-حل مسایل تعطیلی آخر هفته.....	۳۵
۲-۱۱-۴- راهبردهای یادگیری برای آموزش مهارت های اجتماعی.....	۳۶
الف-راهبرد FAST.....	۳۶
ب- راهبرد SLAM.....	۳۷
ج- قضاوت رفتاری در داستانها.....	۳۷
د-فهم موقعیت های اجتماعی بوسیله عکسها.....	۳۸
ه-تمایز بین واقعیت و تخیلات.....	۳۸
و-یادگیری تعمیم مهارت های تازه کسب شده.....	۳۸
ز-یادگیری مهارت های مکالمه.....	۳۸
ح-مهارت های دوستی.....	۳۸
ط-مهارت های گیم های بازی.....	۳۸
۲-۱۲- علل و اثرات مشکلات عاطفی.....	۳۹
۲-۱۳- تقویت عزت نفس کودکان دارای ناتوانی های یادگیری.....	۴۰
۲-۱۴- راهبردهای افزایش عزت نفس در مدرسه.....	۴۰
الف- استفاده از خدمات درمانی روانشناسی و روانپزشکی.....	۴۰
ب- ایجاد یک رابطه درمانی.....	۴۰
ج- کتاب درمانی.....	۴۱
د-گروه دایره جادویی.....	۴۱
ه-انجام مشاوره فردی و گروهی.....	۴۱

عنوان	صفحه
۱۵-۲- کیفیت بهبود پذیری عزت نفس.....	۴۱
۱۶-۲- روش های افزایش سازگاری رفتاری در کلاس.....	۴۲
الف-محدود کردن حواسپرتی.....	۴۲
ب-افزایش توجه.....	۴۲
ج- بهبود بخشیدن به سازماندهی.....	۴۲
د-بهبود مهارت های شنیدن.....	۴۲
ه-مدیریت وقت.....	۴۳
ز-فرصت هایی برای حرکت.....	۴۳
۱۷-۲- رویکرد های آموزشی در افزایش خود کارآمدی ، عزت نفس و تغییر رفتار کودکان دارای ناتوانی های یادگیری.....	۴۳
۱-۱۷-۲- رویکرد انسان گرایانه.....	۴۳
۲-۱۷-۲- رویکرد روان پویایی.....	۴۳
۳-۱۷-۲- رویکرد رفتار درمانی.....	۴۳
۴-۱۷-۲- رویکرد شناختی.....	۴۴
۵-۱۷-۲- رایج ترین راهبردهای شناختی.....	۴۵
الف-آموزش حل مسئله.....	۴۵
ب- خود گویی.....	۴۵
۱۸-۲- رشد و اصول درمانگری شناختی- رفتاری.....	۴۸
۱۹-۲- فرضیه های اساسی رویکردهای شناختی- رفتاری را به طور کلی می توان در زیر خلاصه کرد.....	۴۹
۲۰-۲- بحث های نظری و عملی در رویکردهای شناختی- رفتاری افراد دچار ناتوانی هایی یادگیری.....	۵۱
۲۱-۲- مروری بر تحقیقات انجام شده در بهبود و درمان مشکلات رفتاری و افزایش خود کارآمدی.....	۵۲
۱-۲۱-۲- محور اول: ناتوانی هایی یادگیری.....	۵۲
۲-۲۱-۲- محور دوم: تعارضات بین فردی.....	۵۲
۳-۲۱-۲- مداخلات رفتاری و شناختی در زمینه تعارضات بین فردی.....	۵۸
۴-۲۱-۲- محور سوم: خود کارآمدی.....	۶۱
۵-۲۱-۲- مداخلات رفتاری و شناختی در زمینه خود کارآمدی.....	۶۶
جمع بندی.....	۷۰

عنوان

صفحه

فصل سوم : روش پژوهش

۷۱	۱-۳- روش تحقیق
۷۲	۲-۳- جامعه آماری
۷۲	۱-۲-۳- روش و طرح نمونه گیری
۷۲	۲-۲-۳- ملاک های ورود
۷۳	۳-۳-۳- ملاک های خروج
۷۳	۴-۳-۳- حجم نمونه
۷۴	۳-۳- ابزار پژوهش
۷۴	الف: آزمون های تشخیصی
۷۴	ب: آزمون های اندازه گیری مربوط به متغیر های وابسته
۷۴	۱-۳-۳- نمره گذاری ، تفسیر و ویژگی های روانسنجی آزمون ها
۷۹	۴-۳- شیوه انجام پژوهش
۸۰	۱-۴-۳- شرح جلسات آموزشی گروه مداخله رفتاری
۸۲	۲-۴-۳- شرح جلسات آموزشی گروه مداخله شناختی
۸۵	۳-۴-۳- آزمون های تجزیه و تحلیل آماری

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۸۶	۱-۴- یافته های پژوهش
۸۶	۱-۱-۴- یافته های توصیفی
۹۰	۲-۱-۴- یافته های اصلی پژوهش
۹۱	۳-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۱
۹۵	۴-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۲
۹۸	۵-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۳
۱۰۲	۶-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۴
۱۰۵	۷-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۵
۱۱۹	۸-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۶
۱۲۶	۹-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۷
۱۳۶	۱۰-۱-۴- تحلیل فرضیه اصلی ۸
۱۴۳	۲-۱-۴- سایر یافته های تحقیق

عنوان

صفحه

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۱-۵- مقدمه.....	۱۴۴
۱-۲-۵- تبیین فرضیه اصلی اول.....	۱۴۶
۲-۲-۵- تبیین فرضیه اصلی دوم.....	۱۴۶
۳-۲-۵- تبیین فرضیه اصلی سوم.....	۱۴۷
۴-۲-۵- تبیین فرضیه اصلی چهارم.....	۱۴۷
۵-۲-۵- تبیین فرضیه اصلی پنجم و ششم.....	۱۴۹
۷-۲-۵- تبیین فرضیه اصلی هفتم و هشتم.....	۱۵۳
۳-۵- محدودیت های تحقیق.....	۱۵۶
۴-۵- نقاط قوت تحقیق.....	۱۵۶
۵-۵- پیشنهادات و کاربردها.....	۱۵۶
پیوست ها.....	۱۵۸
منابع.....	۱۷۴

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۳-۱- فراوانی انواع ناتوانی‌های یادگیری به تفکیک گروه.....	۷۳
جدول ۴-۱- ویژگی‌های توصیفی نمونه از لحاظ تعداد، جنس، سن، معدل و بهره هوشی.....	۸۶
جدول ۴-۲- وضعیت کمک مادر به فرزند در امور درسی.....	۸۸
جدول ۴-۳- توصیف تعداد فرزندان.....	۸۸
جدول ۴-۴- چگونگی عضویت دانش‌آموزان در فعالیت‌های غیردرسی و گروهی.....	۸۸
جدول ۴-۵- توصیف سطح تحصیلات والدین شرکت‌کنندگان در تحقیق.....	۸۹
جدول ۴-۶- توصیف شغلی والدین گروه‌های شرکت‌کننده.....	۸۹
جدول ۴-۷- وضعیت اقتصادی والدین گروه.....	۸۹
جدول ۴-۸- وضعیت منزل مسکونی.....	۹۰
جدول ۴-۹- نتایج همبستگی بین متغیرهای جمعیت‌شناختی و متغیرهای آزمایش.....	۹۰
جدول ۴-۱۰- داده‌های توصیفی نمرات پیش‌آزمون گروه‌ها در نمره کل تعارضات بین‌فردی و خودکارآمدی.....	۹۱
جدول ۴-۱۱- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات تعارضات بین‌فردی در مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون.....	۹۱
جدول ۴-۱۲- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس‌های نمرات کل تعارضات بین‌فردی در مرحله پس‌آزمون.....	۹۲
جدول ۴-۱۳- نتایج تحلیل کوواریانس تاثیر عضویت گروهی بر نمرات کل تعارضات بین‌فردی در مرحله پس‌آزمون.....	۹۲
جدول ۴-۱۴- داده‌های توصیفی نمرات کل تعارضات بین‌فردی.....	۹۳
جدول ۴-۱۵- مقایسه گروه مداخله رفتاری با گروه کنترل.....	۹۳
جدول ۴-۱۶- مقایسه مداخله شناختی با گروه کنترل.....	۹۴
جدول ۴-۱۷- مقایسه بین گروه‌های مداخله رفتاری و شناختی در پس‌آزمون تعارضات بین‌فردی.....	۹۴
جدول ۴-۱۸- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات تعارضات بین‌فردی در مرحله پی‌گیری.....	۹۵
جدول ۴-۱۹- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس‌های نمرات کل تعارضات بین‌فردی در مرحله پی‌گیری.....	۹۵
جدول ۴-۲۰- نتایج تحلیل کوواریانس عضویت گروهی بر نمرات کل تعارضات بین‌فردی در مرحله پی‌گیری.....	۹۶
جدول ۴-۲۱- داده‌های توصیفی نمرات کل تعارضات بین‌فردی در مرحله پی‌گیری.....	۹۶
جدول ۴-۲۲- مقایسه بین گروه‌های رفتاری و کنترل در آزمون تعارضات بین‌فردی در مرحله پی‌گیری.....	۹۷
جدول ۴-۲۳- مقایسه بین گروه‌های مداخله شناختی با گروه کنترل در آزمون تعارضات بین‌فردی در مرحله پی‌گیری.....	۹۸

عنوان

صفحه

جدول ۴-۲۴- مقایسه بین گروههای مداخله رفتاری وشناختی در آزمون تعارضات بین فردی در مرحله پی گیری	۹۸
جدول ۴-۲۵- نتایج آزمون نرمال بودن در پیش آزمون و درپس آزمون.....	۹۸
جدول ۴-۲۶- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس های نمرات کل خودکارآمدی در مرحله پس آزمون..	۹۹
جدول ۴-۲۷- نتایج تحلیل کو واریانس تاثیرعضویت گروهی بر نمرات کل خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۹۹
جدول ۴-۲۸- داده های توصیفی نمرات کل خودکارآمدی	۱۰۰
جدول ۴-۲۹- داده های توصیفی نمرات کل خودکارآمدی	۱۰۰
جدول ۴-۳۰- مقایسه بین گروههای رفتاری وکنترل در آزمون خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۱۰۱
جدول ۴-۳۱- مقایسه بین گروههای شناختی وکنترل در آزمون خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۱۰۱
جدول ۴-۳۲- مقایسه بین گروههای شناختی وکنترل در آزمون خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۱۰۲
جدول ۴-۳۳- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات خودکارآمدی در پی گیری	۱۰۲
جدول ۴-۳۴- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس های نمرات کل خودکارآمدی در مرحله پی گیری	۱۰۳
جدول ۴-۳۵- نتایج تحلیل کو واریانس تاثیرعضویت گروهی بر نمرات کل خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۰۳
جدول ۴-۳۶- داده های توصیفی نمرات کل خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۰۴
جدول ۴-۳۷- مقایسه بین گروههای رفتاری وکنترل در آزمون خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۰۴
جدول ۴-۳۸- مقایسه بین گروههای شناختی وکنترل در آزمون خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۰۵
جدول ۴-۳۹- مقایسه بین گروههای شناختی وکنترل در آزمون خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۰۶
جدول ۴-۴۰- داده های توصیفی نمرات زیر مقیاس های آزمون تعارضات بین فردی درگروه مداخله رفتاری	۱۰۷
جدول ۴-۴۱- داده های توصیفی زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در مداخله شناختی درمرحله پیش آزمون ، پس آزمون و پی گیری	۱۰۸
جدول ۴-۴۲- داده های توصیفی زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در گروه کنترل درسه مرحله	۱۰۹
جدول ۴-۴۳- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در پیش آزمون.....	۱۱۱
جدول ۴-۴۴- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات زیر مقیاس ها تعارضات بین فردی در پس آزمون.....	۱۱۳
جدول ۴-۴۵- نتایج آزمون لوین در مورد پیش فرض تساوی واریانس های دو گروه پس آزمون	۱۱۴

عنوان

صفحه

جدول ۴-۴۶- تحلیل کوواریانس چند متغیری (مانکوا) تاثیر عضویت گروهی بر تفاوت دو گروه آزمایش و کنترل به لحاظ نمره کل آزمون تعارضات بین فردی در زیرمقیاس ها در مرحله پی گیری	۱۱۵
جدول ۴-۴۷- نتایج تحلیل کوواریانس چند متغیری تاثیر عضویت گروهی بر پس آزمون ، پس از کنترل نمرات پیش آزمون در زیرمقیاس های تعارضات بین فردی	۱۱۶
جدول ۴-۴۸- مقایسه گروه مداخله رفتاری با گروه کنترل به لحاظ مقایسه میانگین ها	۱۱۷
جدول ۴-۴۹- مقایسه مداخله شناختی با گروه کنترل	۱۱۸
جدول ۴-۵۰- مقایسه بین گروههای مداخله رفتاری و شناختی در پس آزمون تعارضات بین فردی	۱۱۹
جدول ۴-۵۱- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در مرحله پی گیری ۱۲۰	
جدول ۴-۵۲- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس های نمرات کل تعارضات بین فردی در مرحله پس آزمون	۱۲۱
جدول ۴-۵۳- تحلیل واریانس چند متغیری (مانکوا) تاثیر عضویت گروهی بر تفاوت دو گروه در مرحله پی گیری	۱۲۲
جدول ۴-۵۴- نتایج تحلیل کوواریانس عضویت گروهی بر نمرات کل زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در مرحله پی گیری	۱۲۳
جدول ۴-۵۵- مقایسه بین گروه های رفتاری و کنترل در آزمون زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در مرحله پی گیری	۱۲۴
جدول ۴-۵۶- مقایسه بین گروههای مداخله شناختی با گروه کنترل در آزمون زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در مرحله پی گیری	۱۲۵
جدول ۴-۵۷- مقایسه بین گروههای مداخله رفتاری و شناختی در آزمون زیر مقیاس های تعارضات بین فردی در مرحله پی گیری	۱۲۶
جدول ۴-۵۸- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات زیر مقیاس های خودکارآمدی را در مرحله پیش آزمون ... ۱۲۷	
جدول ۴-۵۹- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات زیر مقیاس های خودکارآمدی را در مرحله در پس آزمون ۱۲۸	
جدول ۴-۶۰- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس های نمرات کل زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پس آزمون	۱۲۹
جدول ۴-۶۱- نتایج تحلیل کوواریانس تاثیر عضویت گروهی بر نمرات کل زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پس آزمون	۱۳۰
جدول ۴-۶۲- داده های توصیفی زیر مقیاس های خودکارآمدی در گروه کنترل در مرحله پیش آزمون ، پس آزمون و پی گیری	۱۳۱

عنوان

صفحه

جدول ۴-۶۳- میانگین تعدیل شده نمرات پس آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی.....	۱۳۲
جدول ۴-۶۴- مقایسه بین گروههای رفتاری وکنترل در آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۱۳۳
جدول ۴-۶۵- مقایسه بین گروههای شناختی وکنترل در آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۱۳۴
جدول ۴-۶۶- مقایسه بین گروههای شناختی و رفتاری در آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پس آزمون.....	۱۳۵
جدول ۴-۶۷- آزمون نرمال بودن توزیع نمرات خود کارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۳۶
شماره ۴-۶۸- آزمون لوین در مورد همسانی واریانس های نمرات خود کارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۳۷
جدول ۴-۶۹- نتایج تحلیل کو واریانس تاثیر عضویت گروهی بر نمرات کل زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۳۷
جدول ۴-۷۰- نتایج تحلیل کو واریانس تاثیر عضویت گروهی بر نمرات کل زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۳۸
جدول ۴-۷۱- داده های توصیفی نمرات کل زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۳۹
جدول ۴-۷۲- مقایسه بین گروههای رفتاری وکنترل در آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۴۰
جدول ۴-۷۳- مقایسه بین گروههای شناختی وکنترل در آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۴۱
جدول ۴-۷۴- مقایسه بین گروههای شناختی و رفتاری در آزمون زیر مقیاس های خودکارآمدی در مرحله پی گیری.....	۱۴۲

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

از نیمه دوم قرن بیستم، پژوهش و مطالعه درباره کودکانی آغاز شده است که حالات و رفتار آنان برای بسیاری از والدین، معلمان، روانشناسان و متخصصان تعلیم و تربیت، غیر عادی تلقی می شود. اغلب این کودکان علیرغم برخورداری از هوش طبیعی و یا حتی بالاتر و هم چنین با وجود دارا بودن حواس بینایی و شنوایی سالم، قادر به فراگیری مطالب آموزشی و مفاهیم ویژه یادگیری با استفاده از روش های متداول در مدارس عادی نیستند. در سال ۱۹۶۳ ساموئل کرک^۱ برای این کودکان، اصطلاح "کودکان با ناتوانی های یادگیری (LD)"^۲ را پیشنهاد کرد (هالاهان ، کافمن و لاید^۳، ۱۹۹۵). تاکنون تعاریف زیادی از ناتوانی های یادگیری ارائه شده است که متداول ترین تعریف از طرف وزارت آموزش و پرورش آمریکا^۴ به عمل آمده است. در این تعریف، اصطلاح کودکان دارای ناتوانی های یادگیری به کودکانی اشاره دارد که در یک یا چند مورد از فرایندهای اساسی روان شناختی از قبیل درک و فهم، استفاده از زبان گفتاری یا نوشتاری اختلال داشته باشند. این اختلال ممکن است خود را به صورت ناتوانی در گوش دادن، فکرکردن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن، هجی کردن یا انجام

1- Samuel Kirk

2- Childen with learning disabilities(LD)

3- Hallahan, Kauffman& Liyod

4.American Ministry of Eduation

محاسبات ریاضی نمایان سازد. این ناتوانی های ویژگی‌هایی مانند نقایص ادراکی^۱ آسیب خفیف مغزی^۲ نارساخوانی^۳ و زبان پریشی تحولی^۴ را در بر می گیرد. این تعریف کودکانی که مشکلات یادگیری ناشی از معلولیت‌های بینایی، شنوایی یا حرکتی، عقب ماندگی ذهنی، اختلال عاطفی یا محدودیت‌های محیطی، فرهنگی یا اقتصادی دارند را، شامل نمی شود (وزارت آموزش و پرورش آمریکا، ۱۹۷۷؛ به نقل از لرنر^۵، ۱۹۹۷). طبقه بندی کودکان با ناتوانی های یادگیری، توسط گروه‌های مختلف به شیوه های متفاوتی صورت گرفته است. کاملترین طبقه بندی توسط کرک، گالاگر و آنتیل^۶ (۱۹۹۹) به نقل از سوانسون و همکاران^۷ (۲۰۰۳) به عمل آمده است، آنها ناتوانی های یادگیری را در سه حیطه؛ ناتوانی های یادگیری عصب روان شناختی و تحولی^۸، ناتوانی های یادگیری تحصیلی^۹ و ناتوانی های اجتماعی^{۱۰} طبقه بندی می نمایند. ناتوانی های یادگیری گستره ای بسیار وسیعتر از مشکلات تحصیلی را در بر میگیرد و فهم کامل معمای ناتوانی های یادگیری نیازمند توجه به حوزه های اجتماعی، عاطفی، و رفتاری زندگی کودک می شود (لرنر ۱۹۹۷).

لاکی و مارگالیت^{۱۱} (۲۰۰۶) در یک بررسی به مقایسه هیجان‌ات اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، میزان تلاش و ادراک خودکارآمدی^{۱۲}، بین دانش آموزان اختلال یادگیری و گروه‌های عادی با میزان پیشرفت متفاوت پرداختند و به این یافته نایل شدند که دانش آموزان با اختلال یادگیری دارای سطح پایین تری از: پیشرفت تحصیلی، میزان تلاش، خود کارآمدی تحصیلی و احساس خلق مثبت و امید هستند، اما در مقابل سطح بالاتری از خلق منفی و احساس تنهایی را تجربه می کنند.

اختلال های یادگیری می تواند با روحیه ی ضعیف، عزت نفس پایین و نقص در مهارت های اجتماعی همراه باشد. میزان ترک تحصیل در دانش آموزان با اختلال یادگیری ۴۰ درصد گزارش گردیده است و ۱۰ تا ۲۵ درصد افرادی که دارای افسردگی، نافرمانی مقابله ای، بیش فعالی و نقص توجه بوده اند، در عین حال ناتوانی یادگیری نیز در آنان دیده شده است (DSM- IV- TR - ۲۰۰۰).

-
- 1- Perceptual deficits
 - 2- Minimal brain damage
 - 3- Dyslexia
 - 4- Developmental Aphasia
 - 5- Lerner
 - 6- Kirk, Gallagher & Antil
 - 7- Swanson
 - 8- Developmental Neuropsychological Learning Disabilities
 - 9-Academic Learning Disabilities
 - 10- Social Disabilities
 - 11-Lockaye&Margalit
 - 12.Self-efficacy

۱-۲- بیان مسئله

مطالعات و پژوهش های انجام گرفته ارتباط نزدیکی را بین شکست تحصیلی، ترک تحصیل، بزه دیدگی، بزهکاری و اختلال های یادگیری گزارش می کنند. تعداد افرادی که در بین مبتلایان به اختلال های یادگیری به بزهکاری کشانده شده اند در مقایسه با بزهکاران عادی بیشتر و بین ۹ تا ۳۶/۵ درصد گزارش شده است (نیازی و آقایی، ۱۳۷۸). مشکل اساسی و پایه دراختلال یادگیری، اختلال در پردازش اطلاعات (توجه، درک، حافظه، و زبان) است که بر روی تفکر، گوش دادن و صحبت کردن کودک تأثیر می گذارد. مهمترین بخش زندگی که در آن همه ی این عناصر همراه با هم درگیر هستند، تعاملات میان فردی می باشد. بنابراین در درمان این کودکان، تنها توجه به پردازش اطلاعات در خواندن، نوشتن، و ریاضی، و چشم پوشیدن از اهمیت تعاملات اجتماعی درک ما را از اهمیت مشکل دراختلال یادگیری و توانایی کمک به آنها محدود خواهد کرد (بریان^۱، ۱۹۹۸). بررسی ها نشان داده است کودکان و نوجوانان دارای ناتوانی یادگیری دچار نقص شایستگی اجتماعی هستند و فقدان مهارت های اجتماعی منجر به فقدان تعامل و نهایتاً طرد توسط همکلاسیهای عادی آنها می شود (کارتلیج و میلبرن^۲، ۱۹۷۳، وان وسینا گوب^۳، ۱۹۹۸، لانگک، لین و لین^۴، ۲۰۰۱). علاوه براین، آنها اغلب در شروع و تداوم دوستی مشکل دارند و همین مشکلات ممکن است منجر به احساس تنهایی، عزت نفس پایین و حتی افسردگی گردد. (کاؤل و فورنس^۴، ۱۹۹۶).

کرن وال وبادن (۱۹۹۲) تعدادی از مطالعات در مورد ارتباط بین اختلال یادگیری و مشکلات رفتاری را در طول چندین سال مورد بررسی قرار داده اند و به این نتیجه رسیدند که اختلال های یادگیری با پرخاشگری و مشکلات رفتاری در کلاس مرتبط است. اگر چه این مشکلات شخصی و بین فردی معمولاً در خلال سالهای اول آموزش رسمی یعنی وقتی کودک با اختلال یادگیری برای اولین بار مشکلات را در کلاس تجربه می کند، مورد توجه قرار می گیرند و شناخته می شوند، ولی در نوجوانان و بزرگسالان مبتلا به اختلال یادگیری این مشکلات به صورت ناسازگاری، بزهکاری، سوء مصرف مواد، مشکلات زناشویی و مشکلات شغلی خود را نشان می دهد (وان و فورنس، ۱۹۹۲؛ اسپافورد و گروسر^۵، ۱۹۹۳؛ کنت و اندریوز، ۱۹۹۳؛ کائو^۶، ۲۰۰۵؛ هندریکس^۷، ۲۰۰۵).

1-Bryan

2-Crrtedleg&Milbern

3- Vaughn & Sinagub

4. Kavale&Forness

5- Spafford& Groseer

6-Cao-

7- Hendrix